

Inbreng COC Nederland bij het concept-Wetsvoorstel verduidelijking burgerschapsopdracht in het funderend onderwijs

COC Nederland heeft met enige verontrusting kennisgenomen van het concept-Wetsvoorstel verduidelijking burgerschapsopdracht in het funderend onderwijs.

Wij onderschrijven het doel van de het concept-wetsvoorstel: het verduidelijken van de wettelijke burgerschapsbepaling voor het onderwijs. De aandacht in de nieuwe burgerschapsbepalingen voor mensenrechten, de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties en het bevorderen van een bijpassende cultuur vinden wij positief.

Wij missen echter verduidelijking van de burgerschapsopdracht op thema's die onmiskenbaar onderdeel uitmaken van burgerschapsvorming, zoals acceptatie van een ieder ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken. Op de enige plek waar dit onderwerp in de memorie van toelichting wél aan de orde komt, wordt het ten onrechte gepresenteerd als een dilemma in het kader van de vrijheid van onderwijs.

Besteed expliciet aandacht aan de acceptatie van diversiteit

Met het wetsvoorstel wil het kabinet de burgerschapsopdracht van scholen verduidelijken. Zowel het kabinet als de Inspectie van het Onderwijs constateren dat de huidige wettelijke burgerschapsopdracht scholen te weinig richting en duidelijkheid meegeeft. Dat leidt er toe dat de invulling van het burgerschapsonderwijs sterk verschilt tussen scholen en dat scholen meestal geen duidelijke leerlijn en leerdoelen hebben.

In het rapport *Omgaan met seksualiteit en seksuele diversiteit* doet de Inspectie soortgelijke constatering over de wijze waarop scholen omgaan met seksualiteit en seksuele diversiteit, onderwerpen die sterk verbonden zijn met burgerschap. Ook bij het onderwijs op het gebied van seksualiteit en seksuele diversiteit zijn de verschillen tussen scholen volgens de Inspectie groot, is het onderwijs vaak weinig doelgericht, laat de kwaliteit te wensen over en vraagt de Inspectie de regering om te overwegen de opdracht aan het onderwijs te verhelderen en te verbeteren.

Dit concept-wetsvoorstel biedt een mooie kans om de opdracht aan scholen op deze beide, sterk verbonden gebieden te verduidelijken. Wij menen echter dat de burgerschapsopdracht aan scholen in het voorliggende wetsvoorstel eerder wordt *veranderd* dan verduidelijkt. In de nieuwe formulering is er – terecht – veel aandacht voor mensenrechten, maar is er – ten onrechte - minder aandacht voor acceptatie van diversiteit.

Over acceptatie van diversiteit, bijvoorbeeld in seksuele oriëntatie en genderidentiteit, stelt de burgerschapsopdracht in de huidige wetgeving nog dat het onderwijs er 'mede op gericht [is] dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden [...] van leeftijdgenoten.' Deze passage verdwijnt in de nieuwe bepaling. De regering stelt daarover in de concept-memorie onder meer dat de huidige bepaling 'te eenzijdig gericht [is] op het thema diversiteit'.

Dat is merkwaardig en zorgwekkend. De Onderwijsinspectie adviseert de regering juist om in de nieuwe burgerschapsbepaling te verduidelijken dat 'omgaan met diversiteit en verschil' onderdeel uitmaakt van de burgerschapsopdracht. Zoals de regering in de concept-memorie stelt, maken Nederlanders zich het meeste zorgen over discriminatie, gebrek aan respect, intolerantie en onverdraagzaamheid. Ook stelt de regering in de concept-memorie dat gelijke rechten voor mannen en vrouwen, etnische minderheden en migranten door Nederlandse leerlingen in mindere mate worden ondersteund dan in vergelijkbare landen. Als we dit in ogenschouw nemen, ligt het voor de hand om in de nieuwe burgerschapsopdracht eerder méér dan minder aandacht te besteden aan acceptatie van diversiteit.

- **Wij stellen voor dat u in de tekst van de nieuwe wettelijke burgerschapsopdracht expliciet aandacht besteedt aan acceptatie van diversiteit.**

Verduidelijk de burgerschapsopdracht op het punt van acceptatie van seksuele- en genderdiversiteit

In de concept-memorie stelt de regering dat vooral de kerndoelen 43, 44 en 45 voor het voortgezet onderwijs en 35, 36, 37 voor het primair onderwijs direct verboden zijn met burgerschap. Van die kerndoelen zien we wel de aandacht voor democratische rechtsstaat (vergelijk kerndoel 44 vo) terug in de nieuwe burgerschapsopdracht, maar bijvoorbeeld niet de aandacht voor respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen en respectvol omgaan met seksuele- en genderdiversiteit (vergelijk kerndoel 43 vo).

Wij vinden het belangrijk dat er in de tekst van dit wetsvoorstel en de memorie ook aandacht is voor de andere burgerschapselementen uit de kerndoelen, in het bijzonder voor het element van respect voor- en acceptatie van elkaars seksuele- en genderdiversiteit.

Die aandacht is belangrijk omdat zich zowel op school als in de samenleving nog aanzienlijke problemen voordoen rond de acceptatie van seksuele- en genderdiversiteit. Zo krijgen zeven op de tien LHBTI's in hun leven te maken met fysiek of verbaal geweld wegens hun identiteit. Op school is 'homo' een van de meest gebruikte scheldwoorden. Ruim de helft van de openlijke LHBTI-jongeren werd het afgelopen gepest wegens hun identiteit, niet-heteroseksuele scholieren geven hun leven een zesje tegenover een acht voor heteroseksuele scholieren en suïdecijfers liggen bij LHBTI-jongeren bijna vijf maal hoger dan gemiddeld.

- **Wij stellen voor dat u in de tekst van de wet en de memorie verduidelijkt dat het tot de burgerschapsopdracht van scholen behoort om een positieve, niet onderhandelbare sociale norm bij te brengen, uit te dragen en te handhaven dat een ieder wordt geaccepteerd, ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken.**

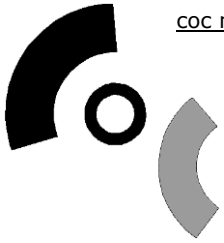
Verduidelijk dat er géén sprake is van een dilemma of van een rangorde in grondrechten

Op de enige plek in dit wetsvoorstel waar (acceptatie van) seksuele- en genderdiversiteit wél aan de orde komt, wordt het gepresenteerd als een dilemma in het kader van de vrijheid van godsdienst en van onderwijs.

Zo wordt in de tekst van de memorie eerst gesteld dat discriminerende uitlatingen over seksuele gerichtheid, genderidentiteit en de positie van de vrouw onaanvaardbaar worden geacht, maar wordt daar gelijk aan toegevoegd dat je in beginsel wel mag geloven en zeggen wat je wilt. Het wekt de indruk alsof het één (je mag niet discrimineren) wordt beperkt door het ander (je mag zeggen en geloven wat je wilt); alsof het ene grondrecht (vrijheid van godsdienst/onderwijs) zwaarder weegt dan het andere (discriminatieverbod).

Ook op andere plaatsen creëert de memorie van toelichting onduidelijkheid over de rangorde tussen grondrechten. Enerzijds wordt (terecht) gesteld dat er geen rangorde tussen grondrechten bestaat en dat de vrijheid van onderwijs geen 'vrijbrief voor ongelijke behandeling' is. Anderzijds draagt de paragraaf waarin dit wordt toegelicht de titel 'Vrijheid van onderwijs is uitgangspunt' en aan het eind van die paragraaf wordt gesteld dat scholen eigen opvattingen mogen hebben over de verhouding tussen grondrechten.

Wij vragen u om het wetsvoorstel op dit punt duidelijker en minder ambivalent te formuleren. Racisme en jodenhaat worden op school niet geaccepteerd. Dat zou ook moeten gelden voor gebrek aan acceptatie of discriminatie op grond van seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken. Accepteren en niet-discrimineren is geen dilemma, maar een niet-onderhandelbare norm. De vrijheid van godsdienst en de vrijheid van onderwijs wegen niet zwaarder dan het discriminatieverbod, en ze kunnen niet méér dan het discriminatieverbod het uitgangspunt voor dit wetsvoorstel vormen.

coc nederland

- **Verduidelijk in het wetsvoorstel dat non-discriminatie op grond van seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken op school een niet-onderhandelbare norm is en dat de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van onderwijs niet zwaarder wegen dan het discriminatieverbod.**

COC Nederland verzoekt u de hierboven genoemde wijzigingsvoorstel over te nemen en het concept-wetsvoorstel en de memorie van toelichting op die punten aan te passen. Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van onze inbreng, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen.

Amsterdam, 2 juli 2018
ref.nr.: 18.045 / 6.30.1